22. СЕУ „Георги Стойков Раковски“

1463 София, район „Триадица“, бул. “Витоша“ № 134,
info-2224022@edu.mon.bg, info@22seu.bg, www.22seu.bg, тел.: 02 9 52 21 18

УТВЪРЖДАВАМ: /п/

Д-р ДИМО ДУНКОВ

ДИРЕКТОР на 22. СЕУ „Г. С. РАКОВСКИ“

ПРОГРАМА

за

Гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование

за учебната 2026 – 2027 година

Програмата е приета на Педагогически съвет с Протокол № 12/14.09.2026 г.

I. СЪЩНОСТ

Гражданското образование развива критично мислене, аналитични умения и нагласи, стимулира активно участие в училищния и обществен живот.

„Гражданското образование дава на учениците знанията, уменията и ценностите необходими за активното им ангажиране в обществото ни.“ – Андрула Василиу – комисар по въпросите на образованието.

Програмата по ГРАЖДАНСКО,ЗДРАВНО,ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ обхваща съдържателния потенциал на широк кръг учебни дисциплини, но най-вече се осъществява чрез културно-образователната област ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ И ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ.

II. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Учебната програма е създадена в изпълнение изискванията на Националната програма „НА УЧИЛИЩЕ БЕЗ ОТСЪСТВИЯ”, Мярка „Без свободен час”. Предназначена е за учители-неспециалисти, които ще водят учебни часове в случай на отсъстващи от учебни занятия учители и неосигурени заместници-специалисти. Съобразена е както с основните потребности и интереси на учениците от V, VI, VIII до XII клас, така и с приоритетите и ресурса на училището.

III. ЦЕЛ, ОСНОВНИ ЗАДАЧИ И ПРИНЦИПИ

Главната цел на настоящата програма на 22. СЕУ „Г. Ст. Раковски“ е формиране на социално ангажирани личности с изградени умения и компетентности за пълноценна реализация в съвременното демократично общество.

Специфичните цели визират:

- Насърчаване и подкрепа на децата и младите хора в процеса на социализация и утвърждаването им като достойни граждани;
- Придобиване на нагласи, знания и умения, необходими на всички, за да учат цял живот, да се трудят и проявяват високо гражданско съзнание;
- Максимално развитие потенциала на всяко дете/юноша и възможност за самореализация, като зачита правилата и не накърнява правото на другите да осъществяват своите житейски планове.

Основни задачи:

- Изграждане на култура на поведение в ученическата общност и готовност за участие в общоучилищния живот.
- Запознаване на учители и класни ръководители с нови, успешни педагогически практики, ценен чуждестранен опит, осигуряване на компетентна помощ от експерти.
- Учениците да участват пряко в дискусии, форуми и дебати по обществено значими и социални въпроси.
- Свободен и самостоятелен избор на развитие и реализация.
- Подготовка за здравословен начин на живот и изграждане на екологична култура, спорт и туризъм.
- Изграждане на навици и добродетели чрез овладяване на граждански знания и формиране на позитивна ценностна система.
- 7.Изграждане на национално самочувствие и отговорност у учениците, възпитание в инициативност и подготовка за пълноценен начин на живот.
- Противодействие срещу агресивността, насилието и осигуряване на ред и сигурност в училище.

Поставените цели и задачи се осъществяват:

» В час на класа;

» Чрез извънкласни дейности;

» Работа по проекти;

» Работа с педагогическия съветник и психолог

Обучението по ГО в училище има за цел не просто да даде знания за държавните институции, а да формира активни, критичн мислещи и отговорни граждани.

Училищната програма е построена върху няколко принципа:

- Интеграция и мултидисциплинарност през целия курс на обучение 1 – 12 клас;
- Връзка с реалния и живот и практиката; учене чрез преживяване ; практическа насоченост и проектна дейност; активно гражданско участие.
- Критично мислене и плурализъм – критичен анализ на информацията, политическа неутралност и обективност, толерантност и уважение към различни мнения, култури,религии и ценности.

- Демократична култура и ценности – уважение към човешките права и достойнството.
- Глобално и дигитално гражданство.

IV. ЯДРО И КОМПОНЕНТИ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ФОРМИ И МЕТОДИ НА РАБОТА

Широкото схващане за гражданското образование включва голям кръг от проблеми, които в своето единство са необходими, за да могат сегашните ученици да станат достойни бъдещи граждани, притежаващи богата информираност и култура, висока компетентност и лична отговорност при участието си в живота на демогратичното общество. Обучението и възпитанието в 22. СЕУ „Г. Ст. Раковски“ е отворено към всички нови проблеми, които могат да се окажат значими за гражданската култура на младите хора след време. Ядрото на ГО включва четири основни компонента:

- Демокрация, власт и институции.
- Граждански права, свободи и задължения.
- Национална идентичност.
- Социална кохезия (връзка, сближаване) и различия.

Съдържателното ядро на ГО е насочено към натрупване на граждански знания, включващи фундаментални идеи и информация, необходима на всеки човек, за да е ефективен и отговорен гражданин. Те следва да се превърнат в интелектуални навици и навици за участие, свързани с граждански умения и компетентности за:

- основни житейски умения;
- умения за общуване при решаване на социални проблеми в бита;
- взимане на решения;
- работа в екип;
- решаване на конфликти и постигане на разбирателство;
- умения за отстояване на безопасно поведение и поемане на отговорност;
- действия и условия при стрес и екстремни ситуации;
- интеркултурни взаимоотношения;
- участие със свой принос в граждански инициативи и в училищния живот.

Крайният резултат е изграждане на граждански и общочовешки добродетели, като основни черти на характера на „базовата личност“ на всяко дете и младеж. Те са необходими за съхранението и усъвършенстване на конституционната демокрация и

крехкото ни гражданско общество, за формиране на така необходимите самодисциплина, честност, патриотизъм, толерантност, уважение и зачитане на ценността и достойнството на всеки човек.

V. МОДУЛИ И ДЕЙНОСТИ

Гражданското образование има три основни измерения:

- **Познавателно**: придобиване и осмисляне на идеи, понятия, системи и концепции;
- **Социално:** способност да се практикува демокрацията във всички форми и във всички области и етапи в живота на човека: в детството, юношеството и зрелия живот;
- **Емоционално:** разпознаване и приемане на ценностите на демократичното общество.

Възпитание на отговорност и гражданско поведение чрез:

1. Цялостната учебна,извънкласна и извънучилищна дейност.
Срок: постоянен
Отговорник: всички учители

2. Спазване на Правилника за дейността на 22 СЕУ“Г.С.Раковски“
Срок: постоянен
Отговорник : всички учители

3. Спазване на Правилника за осигуряване на безопасни условия на възпитание,обучение и труд в училището.
Срок : постоянен
Отговорник: всички учители
Контрол : Директор

4. Провеждане Час на класа,съгласно изготвен план с участието на учениците.
Срок : постоянен
Отговорник: класни ръководители
Контрол: Директор

Възпитаване на национално самочувствие, общочовешки ценности,добродетели и продължаване на националните традиции.

1. Да се честват всички национални и училишни празници.

Срок: съгласно Годишен план на училището

Отговорник: всички учители

2. Да се спазват задължителните символи на българското училище – Национално знаме, Държавен химн, Училищно знаме, Училищен химн.

Срок: учебна 2026 – 2027г.

Контрол: Директор

3. Да се поддържа традицията на сътрудничество с основните социални фактори – семейство, сдружения, фондации и други организации, имащи отношение към възпитанието на подрастващите.

Срок: постоянен

Отговорник: класни ръководители, учители

Здравно образование и екологично възпитание:

1. В плановете за Часа на класа да се включат теми,свързани със здравното и екологичното възпитание.

Срок: съгласно плана за ЧК

Отговорник: класни ръководители

2. Провеждане на беседи с учениците, свързани със здравно и екологично образование.

Срок : учебна 2026 – 2027г.

Отговорник: класни ръководители

3. Провеждане на туристически излети и екскурзии по предварителен план.

Срок : съгласно план на класни ръковотели

Отговорник: класни ръководители

4. Провеждане на спортни празници, посветени на насърчаването на физическата активност сред учениците.

Срок : през учебната година

Отговорник: учители по ФВС и класни ръководители

Стимулиране на творческата активност на учениците и развитие на техните възможности и интереси:

1. Участие в регионални и национални конкурси.

Срок: по график

Отговорник: учители по ИИ и кл.ръководители

2. Участие в олимпиади и състезания.

Срок: график на РУО

Отговорник: всички учители

3. Участие в училищни клубове чрез занимания по интереси, организирани в разнообразни тематични направления.

Срок:учебна година **Отговорник:** учители

VI. ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ :

- **НАЧАЛЕН ЕТАП (I – IV клас) :**

РАЗДЕЛ	**ТЕМИ**
I. Аз и моят свят / Моят дом и моето семейство	1. Формиране на представи за собственото „Аз“ 2. Какво мога да правя най-добре? 3. Моите права, задължения и отговорности вкъщи. 4. Достойнство и основни човешки права 5. Семейство и род 6. Училищен живот 7. Моят роден край 8. Увереност и умение за общуване
II. Обучение в мир и мирно решаване на конфликти	1. Колко всички си приличаме и колко сме различни? 2. Формиране на първите умения за групова дейност. 3. Толерантност, търпимост, уважение към другите и към себе си – как ги разбирам и прилагам?

III. Аз съм гражданин на моята държава	1. Национални символи 2. Национален празник на Република България. Официални празници 3. Основни права, свободи и отговорности на детето и гражданина на Република България 4. Значими национални културни достижения 5. Умение да живеем заедно – АЗ и ДРУГИТЕ
IV. Правата на детето	1. Първи знания за правата и свободите, за границата между разрешено и забранено.
V. Аз и светът на възрастните	1. Видове собственост 2. Професии и длъжности 3. Семейни доходи и планиране на личния бюджет 4. Как се печелят и харчат парите?
VI. Защита на живота и реакция в критична ситуация	1. Правила за безопасност на движението 2. Бедствия, аварии, инциденти 3. Как да се справям в критични ситуации и конфликти?

- **ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП (V – VII клас) :**

РАЗДЕЛ	**ТЕМИ**
I. Моята самооценка.	1. Силните и слабите страни на човека. 2. Какъв ще стана когато порасна голям? 3. Как да придобия чувство за идентичност и собствена стойност?
II. Аз и другите.	1. Създаване на правила за съвместен живот в класа. 2. Приятели и врагове. Междуполово разбирателство. 3. Хубаво ли е да си различен? 4. Различията около нас: как ги приемаме и подкрепяме? 5. Отношенията в обществото /в магазина, на улицата, в автобуса, в болницата/. 6. Междуличностни отношения /учител-ученик, ученик-учител, ученик-родител, ученик-общество/. Приятелството – що е то и има ли бъдеще? Какви качества трябва да притежава твоят приятел?

	7. Какви качества трябва да притежава достойният човек?
III. Демокрацията в „малкото ни общество”.	1. Сътрудничество, комуникация, уважение и разбирателство. 2. Права и отговорности – какво зная и не зная за тях? 3. Чувствам се по-отговорен за всичко, което се случва в училище! 4. Образование без предразсъдъци и дискриминация. 5. Самоуправление в класа – задължения и отговорности. 6. Ценностите, които осмислят човешкия живот.
IV. Справяне с агресията и решаване на конфликти.	1. Причини за растящата агресия и насилие в училище и извън него. 2. Стилове и начини за разрешаване на спорове и конфликти. 3. С какво мога да допринеса, за да има ред, дисциплина и сигурност в моето училище? 4. Как да се справим в критична ситуация? 5. Първа помощ в екстремни ситуации.
V. Основни човешки права, свободи и задължения.	1. Запознаване с помощта на избрани текстове от основни документи – Конституция на РБ, Международната харта за правата на човека и др. 2. Институции в РБ /Парламент, Президент, Министър-председател, Кмет, Областен управител, Омбудсман/. Какво знаем за тях –функции, правомощия? Кой е...? 3. Символи и ритуали в РБ /химн, герб, знаме на РБ/.
VI. Аз съм бъдещ достоен гражданин на моята родина.	1. Емоционално споделяне и съпреживяване на природни красоти, богато историческо наследство и успехи днес – на живо и чрез съвременните технологии. 2. Храмовете на България. 3. Искам да се запозная със 100-те национални туристически обекта на България.
VII. Екология и здраве – отговорност за себе си.	1. Пубертетът и хигиена на човешкото тяло и ум. 2. Сексуална култура. 3. Здравословно хранене и вредата от диетите: анорексия и булимия.

	4. Наднормено тегло и затлъстяване. 5. Измамните блаженства: алкохол, цигари, дрога. 6. Сърфирането в интернет – какви опасности крие?
VIII. Потребителска и финансова култура.	1.Съвременната потребителска мания. 2. Вредни продукти в нашите магазини. 3. Семеен и личен бюджет. 4. Отношението към парите и материалните ценности. 5. Какво е икономическа криза и как да излезем от нея.

- **ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП (VIII – XII клас) :**

РАЗДЕЛ	**ТЕМИ**
I. Моето „Аз“ – реалистична оценка.	1. Какъв човек си и какъв искаш да бъдеш? 2. Трудности, с които не успяваш да се справиш? 3. Асертивното поведение – увереност в себе си. 4. Всичко зависи от теб!
II. Образование за мир и мирно решаване на конфликти	1. Живот в промените и отговорно гражданско поведение. 2. Подготовка на младите хора за мир и ненасилие. 3. Ефективно общуване – преодоляване на стрес и напрежение, отстояване на права, водене на преговори.
III. Гражданите, политиката, демокрацията	1. Що е демокрация? 2. Европейска демокрация в България за управление в услуга на гражданите 3. Политически модели на управление. 4. ЕС. България в ЕС. Ролята на България в ЕС.
IV. Гражданите, властта и държавата	1. Политически системи. - Държавна власт - Държавно управление - Държавен апарат - Дипломация 2. Форми на държавно управление. 3. Форми на държавно устройство. 4. Държавни символи

V. Национална идентичност и различия в обществото	1. Нация и национална държава. Национална идентичност и групови идентичности. 2. Малцинства и образователни институции: регламентирано равноправие и фактически ограничения. 3. Толерантност, а не ксенофобия! 4. Нарушаване на човешките права по света: глад, бедност, деца-войници…
VI. Граждани, права и отговорности	1. Правата на човека и граждански права. 2. Правата на човека и държавните институции: защита на правата на човека срещу ограничаването и нарушаването им от институциите. 3. Граждански форми на отстояване на човешките права. 4. Индивидуални и колективни права.
VII. България и светът	1. Европейска идентичност и „границите“ на Европа. 2. Глобализацията – тревоги и надежди. 3. Дилемата – универсализация или глобализация. 4. Аз, България и променящият се свят. 5. Глобалните проблеми и възможните решения.

VII. ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Примерни теми
1. Хранене. Гладуването – ползи и вреди.
2. Здравословно хранене и вредата от диетите: анорексия и болимия.
3. Необходимост от спазване на дневен режим.
4. Лична хигиена, облекло, външен вид.
5. Физическо развитие и дееспособност.
6. Психично здраве и личностно развитие.
7. Сексуално здраве.
8. Предпазване от употреба на психоактивни вещества.
9. Вредата от телевизията и компютъра.
10. Новият наркотик интернет – как да се спасим?

11. Агресията в училище и извън него (опазване живота и здравето на децата и учениците, опазване на материалната база в училище и на обществени места).
12. Екология и опазване на околната среда.
13. Безопасно движение на улицата и пътя.
14. Мамо, не пуши цигари, защото ….

VIII. ПСИХОФИЗИЧЕСКО И КОГНИТИВНО РАЗВИТИЕ

Примерни теми
1. Щом не ме е донесъл щъркелът, тогава?
2. Кои събития от външния свят предизвикват реакция в мен?
3. Как да подобря общуването си с другите и да се откажа от лошите привички?
4. Какво знаем за зависимостите – алкохол, хазарт, наркотици?
5. Народопсихология: „С какъвто се събереш, такъв ставаш!”. Жертви ли сме на наказанията на родителите си?
6. Пътят между истината и лъжата. Последствията.
7. Любовта и уважението като духовни ценности. Омраза и завист.
8. Какво мисля за „правилата“: -Трябва постоянно да съм нащрек, за да не ме смачка този ужасен живот! -Трябва да полагам максимални усилия, за да се представя винаги в най-добра светлина! -Никой няма право на грешки. Ако човек сгреши, трябва да бъде жестоко наказан! -Трябва да държа хората на дистанция, за да не ме наранят! -Трябва да се представям само в най-добра светлина! -Трябва по всякакъв начин да се старая да си „пасна” с другите (да се нагодя към другите)! -Трябва да успея на всяка цена!
9. Благотворителност.
10. Моята мечта е…
11. Аз нямам родители. Живея сам, в дом за деца, лишени от родителска грижа. За мен се грижи държавата…
12. Ценностите, които осмислят човешкия живот.
13. Какви качества трябва да притежава достойният човек?

IX. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

- Повишаване на личното самочувствие на обучаваните и формиране на умения и нагласи за участие в проблемите на класа, училището, обществото;
- Умения за активно участие в социалния и обществения живот на страната;
- Знания за здравословен начин на живот;
- Приобщаване към личните и обществени проблеми;
- Изграждане на собствена позиция по социално-значими въпроси и умения за изразяването й;
- Перспективно мислене, отговорно отношение и положителни нагласи към хората и света като цяло;
- Умения за водене на социален диалог по наболели проблеми на училищно ниво, в семейството, обществото;
- Създаване на социални контакти;
- Знания за духовните и социалните ценности, интеркултурност;
- Изграждане на усет за индивидуалност.

X. ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

- Всеки преподавател има право на избор на тема от учебната програма. При избора се има предвид възрастта на учениците и най-вече техният интерес към определена проблематика.

- Основна форма на работа – дискусия. Други форми – казуси, анкети, изследвания, сбирки, ситуационни игри, тематични презентации.

- Основен принцип на работа – активност и дискусионност, които позволяват активно участие на учениците, възможности за изразяване на собствени ценности, нагласи, гледни точки.

- Контрол по изпълнението на учебната програма се осъществява от директора на училището и заместник-директора по учебната дейност .